

**Чембержі Д.А.**

*аспірант,*

*Інститут проблем сучасного мистецтва  
Національної академії мистецтв України*

## **ФЕНОМЕН ІНСТАЛЯЦІЇ У МИСТЕЦТВОЗНАВСТВІ ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ**

Інсталяція як форма сучасного мистецтва, починаючи з кінця 1950 років, активно розвивається і укріплює свої позиції у мистецькому середовищі світу. Саме мистецтву інсталяції час від часу віддають свої найкращі площі найпрестижніші художні музеї і мистецькі галереї світу. Імена Рейчел Уітереад, Яйо Кусами та інших художників – майстрів інсталяції займають найвищі сходинки мистецького визнання. В той же час, дослідження цієї форми мистецтва дещо відстає від прогресуючого формотворення. Феномен інсталяції розглядається як частина перформансу, що є цілком логічним. Але інсталяційні процеси, особливо останніх десятиліть, довели, що є абсолютно самодостатніми культурними явищами, що потребують серйозного наукового підходу та осмислення, вимагають уваги до дослідження характерних рис інсталяційних практик, діяльності окремих художників, типологізації і наукового аналізу процесів, що відбуваються. Це зумовлює потребу історіографічного огляду наукових джерел, що висвітлюють мистецтво інсталяції у різних його проявах. Формат даної доповіді має на меті проаналізувати праці останніх років зосереджуючись на їх культурологічному контексті.

Праця Джуліани Ребентіш «Aesthetics of Installation Art» («Естетика мистецтва інсталяції») [1], що побачила світ в 2012 році є дослідженням, що демонструє філософські підвалини і витoki мистецтва інсталяції. Автор блискуче переосмислює концепцію «естетичної автономії» як стану існування мистецтва. Джуліана Ребентіш знайомить читача з поглядами на інсталяцію видатних теоретиків та істориків мистецтва: Мартіна Хайдеггера, Теодора Адорно, Климента Грінберга, Розалінди Круасс, Жака Дерріди, Стенлі Кавелла та інших. Автор пропонує власні роздуми про специфіку інсталяції та інституційну арт-критику цього мистецького феномену, щоб стверджувати, що естетична автономія та публічна сфера в мистецтві інсталяції, є по суті, невіддільні. Пропоновані автором доказові сентенції змінюють хід дискусії про природу естетичного досвіду, автономії мистецтва, модернізму та постмодернізму, а також через все це про інсталяцію як мистецький феномен і яскраве явище сучасного мистецтва. Високу оцінку даної праці висловив видатний міжнародний художник-історик Том Холерт, який зазначив глибоке і всебічне вивчення інсталяційних процесів.

Книга Енн Рінг Петерсен «Installation Art: Between Image and Stage», 2015 («Мистецтво інсталяції: між зображенням та сценою») [2] зосереджується на історії становлення сучасного мистецтва як міждисциплінарного жанру у 1960-х роках, і як його переплетення візуального та перформативного виступало каталізатором для створення нових художніх явищ. Вона теоретизує

з ряду основних питань, які стають основою для розуміння того, що таке інсталяційне мистецтво, як воно трактується, яке місце займає у загальній системі сучасного мистецтва. Автор книги підкреслює, що незважаючи на велику і зростаючу популярність інсталяцій – не кажучи вже про її найвищі місця на світових сценах мистецтва, а також міжнародні виставки сучасного художнього мистецтва – інсталяція залишається формою, художня лексика та концептуальна основа яких рідко піддаються ретельному критичному науковому аналізу. Спираючись на творчість таких відомих художників, як Брюс Науман, Піпілотті Ріст, Ілля Кабаков та багато інших, Петерсен розкриває підходи до розуміння термінологічних означень та концептуальних засад феномену інсталяції як форми сучасного мистецтва.

Дослідження відомого історика і теоретика мистецтва Марка Розенталя «Understanding Installation Art: From Duchamp to Holzer», 2003 («Розуміння мистецтва інсталяції: від Дюшана до Хольцера») [3] показує історію розвитку феномену інсталяції у своєму безперервному поступі. Автор характеризує окремі проекти, пропонує типологію інсталяції. Перш за все, інсталяція – це форма концептуального мистецтва, жанр, в якому «ідеї» та «впливи» розглядаються важливішими за якість готового «продукту» або «твору мистецтва». Якщо традиційний твір мистецтва дозволяє в першу чергу оцінити майстерність художника, то інсталяція дозволяє нам випробувати «ілюстрацію об'єкта і простору» та переосмислити наше (глядацьке) ставлення та ціннісні орієнтири. Як і в усіх загальних формах концептуального мистецтва, художники зайняті в сфері інсталяції, більше переймаються поданням свого послання глядачеві, ніж матеріалами чи технічною якістю роботи. Проте, на відміну від так званого «чистого» концептуального мистецтва, мистецтво інсталяції більш матеріалізоване і «прив'язане» до фізичного простору. Інсталяційне мистецтво є одним з найпопулярніших прикладів постмодерністського мистецтва, оскільки у ньому зосереджена загальна тенденція до якісного розширення сенсу і якості мистецького твору.

Феномен мистецтва інсталяції пропонує до наукового розгляду як історію, так і повну критичну експертизу цієї складної сфери сучасного мистецтва, починаючи з 1950 року і донині. Саме використання прикладів значних художників та окремих творів дозволило відомому історичному мистецтву та критику Клер Бішоп, автору монографії «Installation Art», (2010) («Мистецтво інсталяції») [4] стверджувати, що, оскільки арт-інсталяція вимагає від аудиторії фізичного «уведення в простір художнього твору», щоб випробувати його, інсталяційні твори можна класифікувати за типом досвіду, який вони надають глядачеві. Окрім вивчення методології досліджуваних художників, автор також пояснює концептуальну сутність їхніх творів. Вона активно піддає переосмисленню, а в деяких випадках сміливому повторному оцінюванню багатьох відомих імен. Ця фундаментальна і добре ілюстрована праця знайомить читача з широким спектром молодих художників, деякі з яких ще не отримали достойної уваги мистецьких критиків.

Крім фундаментальних наукових досліджень, мистецтво інсталяції зосереджено у спеціальних веб-сайтах [5], відео програмах та критичних статтях.

В українському мистецтвознавстві дослідженням інсталяцій займаються Гліб Вишеславський, Галина Скляренко, Катерина Ботанова, Олег Сидор-Гібелінда, Ярина Шумська та інші дослідники. Однак в українському мистецтвознавстві досі немає ґрунтовного наукового дослідження, присвяченого інсталяції як феномену сучасного мистецтва.

#### **Список використаних джерел:**

1. Rebentisch, Juliane. *Aesthetics of Installation Art* Berlin: Sternberg Press, 2013. – 296 pp.
2. Petersen, Anne Ring. *Installation Art: Between Image and Stage*. – 507 p.; [https://www.academia.edu/16318105/Installation\\_Art\\_Between\\_Image\\_and\\_Stage\\_Copenhagen\\_Museum\\_Tusculanum\\_Press\\_2015\\_](https://www.academia.edu/16318105/Installation_Art_Between_Image_and_Stage_Copenhagen_Museum_Tusculanum_Press_2015_).
3. Rosenthal, Mark. *Understanding Installation Art: From Duchamp to Holzer*. Munich; London: Prestel. 2003.
4. Bishop, Claire. *Installation Art*. 2011. – 144 p.
5. <http://www.theartstory.org/movement-installation-art.htm>.

#### **Чиркіна С.В.**

*викладач фортепіано вищої категорії, концертмейстер,  
Канівський коледж культури і мистецтв  
Уманського державного педагогічного університету  
імені Павла Тичини*

### **ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ТВОРЧИХ МИСТЕЦЬКИХ КОЛЕКТИВАХ**

Зміни в суспільно-фінансових засадах формування української держави і спільноти супроводжуються діями модернізації системи освіти в цілому, стратегічними завданнями яких, є розвиток освіченої, творчої особистості. У взаємозв'язку з цим Державна концепція розвитку освіти України в ХХІ столітті зауважує, що країна гарантує підготовку кваліфікованих кадрів, здатних до творчої служби, оволодіння і введення знань і інформаційних технологій. Актуальність дослідницької проблеми посилено збільшується в взаємозв'язку з ростом попиту на вчителів, що готові виконувати власні професійні прямі обов'язки в найвищому ступені, наближатися до нестандартних і найбільш ефективним способом через вирішення питань згідно формуванню креативного можливості студентів.

Можна сказати, що застосування інноваційних способів і форм викладання набуває подвійний сенс: по-перше, креативний образ роботи до формування готовності майбутніх вчителів музичного мистецтва до професійної діяльності у творчих мистецьких колективах суттєво спонукає розумову діяльність у творчих мистецьких колективах, формує якість особистості майбутніх вчителів,